

PARAEROA PORAKA.

Piira Nama 98.—A Te Kahu Paurini me etahi atu; he whakauru i etahi tangata e rua tekau ma wha mo tera wahi o te poraka e karangatia nei ko Paraeroa B. Kaore he whakahe mo te whakauruhanga o aua tangata me nga hea i tonoa mo ratou; no reira kua tuhia a kua tapiritia atu e matou ki te whairu o Paraeroa Poraka he rarangi e whakaatu ana i o ratou ingoa, timata i te whika 21 tae noa ki te whika 44, me o ratou hea; a me ta matou tohutohu atu ko aua ingoa me aua hea me hono atu ki te ota.

Piira Nama 92 me 94.—A Utiera Tuau me etahi atu. Ko enei piira e rua i unuhia e Mika te Tawhao mo te taha ki nga kai-piira; kaore he kai-whakahe; a ka tohutohu atu nei matou ko aua piira e rua me whakakore atu.

Piira Nama 95.—A Mika te Tawhao me etahi atu; he whakahe ki te whakatau a te Komihana tuatahi i whakataua ai tetahi 150 eka, kei te wahi o te poraka e karangatia nei ko Paraeroa B, ki a Te Tupara Kaaho me nga tangata o tona taha; a e ki ana nga kai-piira kua riro atu o ratou pa, me o ratou tupapaku, me o ratou kainga, he tangata ke; a e tono ana hoki kia whakakorea atu taua whakatau.

Piira Nama 101.—A Tupara Tamana, ara a Te Tupara Kaaho, me etahi atu; e whakahe ana ki te whakatau a te Komihana tuatahi i riro ai tetahi 255 eka i roto o Paraeroa B, ki a Mika te Tawhao me tona taha; a e tono ana kia whakakorea atu taua whakatau.

Kua ata whakaaroarohia kua ata whiriwhiria e matou nga korero katoa i homai e nga taha e rua e whakataetae nei ki a raua i enei piira e rua; a kua tae a tinana hoki tetahi o nga Komihana, a Paratene Ngata, ki te titiro i nga tohu noho i runga i te whenua.

Kua marama kia matou ko nga pa e rua, ko nga tupapaku, me nga papa whare, i kitea i runga i te whenua, no te taha kotahi anake, a e whakaae ana hoki a Te Ahikaiaata kaumatua raua ko Te Tupara Kaaho no nga tupuna o te taha ki a Mika te Tawhao aua pa, otira e ki ana he noho noa, kaore he take.

Mo te taha ki te pa nei ki Te Hika-o-Tonga, i korerotia e Te Tupara; no te tirohanga i te whenua kaore he pa i k te a taua wahi, kaore hoki he papa whare.

Na mo nga noho o te takiwa o te tau 1894, o mua tata atu, o muri tata mai ranei, e kore e tirohia nuitia e matou ena noho hei tino take, no te mea kua timata ke atu nga tikanga tautotohe whenua i mua atu i tena wa; tetahi hoki, kaore matou e marama ana ki te take e whiwhi ai a Hinekura—tupuna nei—i tenei whenua i te taha rato o te Awa o Whakatane, pera me ta ratou e korero nei; a kaore hoki he pa, he tupapaku ranei, o taua tupuna me ona uri ranei i runga i tenei wahi o taua whenua hei whakau i te pono o taua korero. Otira no te tatanga ki te mutunga o te whakahaeretanga o tenei keehi i te aroaro o tenei Komihana ka unuhia e Te Tupara tana whakahe mo te 255 eka i whakataua e te Komihana tuatahi ki a Mika te Tawhao me tona taha, a ka tono mai kia whakapumautia taua whakatau.

Ko te tatutanga iho o ta matou i kite ai i runga i ta matou ata whiriwhiri marire, koia tenei; ki ta matou whakaaro ko te whakatau a te Komihana tuatahi, i hoatu ai te 150 eka i roto o Paraeroa B ki a Te Tupara Kaaho me tona taha, me whakakore atu, a ko taua whenua katoa i roto i nga rohe o taua wahi o Paraeroa Poraka e karangatia nei ko Paraeroa B, i te taha rato o te Awa o Whakatane, me whakatau atu ki nga uri tika o Murakareke (tupuna) i noho tuturu; ara ki a Mika te Tawhao me tona taha, e noho nei o ratou ingoa me o ratou hea kei roto i te ota, timata atu i te Nama 195 tae noa ki te 213, a me whakauru atu hoki te ingoa o Kiekie Mikaere, m., kia wha hea mona, no te mea i whakaaetia i te aroaro o te Komihana tuatahi me uru taua ingoa, engari mahue ana, a kaore i te marama te take i mahue ai ki waho o te ota a taua Komihana; me te kereme a Te Tupara Kaaho i raro i tona tupuna i a Hinekura me whakakore atu. A e tohutohu atu ana ano hoki matou ko tenei wahi o te whenua e takoto ana i roto i ona rohe ake, kua oti nei te ruri, me wehe atu i te poraka nui o Paraeroa hei poraka motuhake, me hua ko Paraeroa B, tona ingoa, tona nui 410 eka, nui atu iti iho ranei.

Kua mahia a kua tapiritia atu e matou ki te whairu o Paraeroa me Paraeroa B Poraka, he rarangi e whakaatu ana i nga ingoa o nga tangata mo tenei wahanga, timata i te whika 1 tae noa ki te 20, me te 21 tae noa ki te 44, me nga hea mo ia tangata kotahi o ratou; hui katoa 116 nga hea mo tenei 410 eka.

Piira Nama 100.—A Te Wharau Tapuae me etahi atu; he whakauru i tona ingoa me o etahi atu o Ngaitatua Hapu, he uri no Tamakaimoana; me te ki he wahi no Omahuru Poraka kua whakaurua mai ki Paraeroa. He nui nga korero i homai mo tenei keehi, a muri ake nei whiriwhiritia ai e matou.

Piira Nama 96 me 97.—A Te Iwikino Hairuha me etahi atu, me

Piira Nama 99.—A Te Waaka Paraone te Ranui me etahi atu. Ko enei piira e toru he whakauru i etahi tangata i raro i nga take tupuna o Tamakaimoana, o Hahore, me Te Purewa; a he nui nga korero, mea ake nei ka whiriwhiria e matou.

Piira Nama 93.—A Erueti Tamaikoha; he tono whakauru ki te wahi o te whenua e karangatia nei ko Ohora, i roto ano i ana rohe i korero ai ki te aroaro o te Komihana tuatahi, a i whakataua hoki e taua Komihana ki a ia; me te ki mai no te whakahaeretanga o nga rarangi ingoa e taua Komihana ka puritia tana rarangi e nga Komihana, a ka panuitia ko te rarangi a Te Tupara i hoatu ai ki a ratou mo tenei whenua.

Ko Te Tupara Tamana—ara Te Tupara Kaaho—te kai-whakahe mo enei piira e rima, e ki ana, kaore kau rawa he wahi o Omahuru Poraka i uru ki Paraeroa Poraka, ko te tupuna ko Tamakaimoana kaore he take ki tenei whenua, engari ko te wahi i pa ai ia he wahi iti noa nei kei Waimahae, kei te 200 eka pea te nui, engari ko te take ki tenei whenua no Hinekura (tupuna).